

Małgorzata Fronczek

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

UJAWNIONA PRZEWAGA KOMPARATYWNA POLSKI W HANDLU Z NIEMCAMI W LATACH 1995-2011

Wprowadzenie

Handel zagraniczny jest jednym z istotnych czynników wzrostu gospodarczego, decydującym także o pozycji konkurencyjnej kraju. Najczęściej używaną miarą konkurencyjności kraju jest wskaźnik RCA (Revealed Comparative Advantage – wskaźnik ujawnionych przewag komparatywnych). W artykule podjęto zatem próbę określenia poziomu tego wskaźnika w handlu towarowym Polski z największym partnerem, tj. z Niemcami.

Pierwszy punkt pracy poświęcono analizie obrotów handlowych z Niemcami na tle polskiego handlu zagranicznego ogółem. Wykorzystano tu dane z lat 1995-2011. W drugim punkcie znalazły się dane dotyczące struktury towarowej polskiego eksportu do Niemiec oraz struktury towarowej polskiego importu z Niemiec. Towary zostały pogrupowane według klasyfikacji PKWiU (Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług), a w celach porównawczych zestawiono dane z lat 1995 oraz 2011. W trzecim punkcie zawarto wyniki obliczeń wartości wskaźnika ujawnionej przewagi komparatywnej w handlu pomiędzy Polską a Niemcami według grup towarów, zgodnie z klasyfikacją PKWiU w latach 1995 i 2011.

Najważniejsze wnioski zebrano w podsumowaniu artykułu.

1. Obroty handlowe Polski z Niemcami

Niemcy są najważniejszym partnerem handlowym Polski. W całym badanym czasie utrzymywały się na pierwszym miejscu listy polskich odbiorców oraz dostawców¹. W 1995 r. wartość dóbr jakie Polska sprzedała na niemieckim

---

¹ Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2012.

rynku przekraczała 21,3 mld zł, co stanowiło ponad 38% naszego eksportu ogółem. W 2011 r. wartość ta wyniosła ponad 145,7 mld zł, ale udział Niemiec w całości polskiego eksportu zmniejszył się do 26,1%. Dokładniejsze dane zamieszczono w tab. 1.

Można zauważyć, że w przypadku importu także zaznaczył się dynamiczny wzrost jego wartości. W 1995 r. do Polski przywieziono z Niemiec towary o wartości 18,7 mld zł, co oznacza, że 26,6% całości naszego importu pochodziło z tego kraju. W 2011 r. wartość importowanych z Niemiec produktów osiągnęła niemal 140 mld zł, a ich udział w ogólnym imporcie przekraczał nieco 22%.

Tabela 1

Wartość obrotów handlowych Polski z Niemcami w latach 1995-2011 (w mln PLN)

Lata	Handel Polski z Niemcami (w mln zł)		Handel Polski ogółem (w mln zł)		Saldo obrotów (w mln zł)		Udział Niemiec w: (w %)	
	eksport	import	eksport	import	z Niemcami	ogółem	eksportcie	imporcie
1995	21 269,1	18 762,4	55 515,1	70 502,3	2 506,7	-14 987,2	38,3	26,6
1997	27 770,5	33 448,5	84 479,6	138 897,8	-5 678,0	-54 418,2	32,9	24,1
1999	39 240,9	45 968,5	108 757,9	182 400,0	-6 727,6	-73 642,1	36,1	25,2
2001	50 944,5	49 448,0	148 114,5	206 252,8	1 496,4	-58 138,3	34,4	24,0
2003	67 416,5	64 669,1	208 944,3	265 133,5	2 747,5	-56 189,2	32,3	24,4
2005	81 449,4	80 994,3	288 780,8	328 192,0	455,1	-39 411,2	28,2	24,7
2007	100 120,0	109 873,9	386 555,6	456 828,4	-9 753,9	-70 272,8	25,9	24,1
2009	110 679,9	103 672,5	423 242,0	463 382,6	7 007,4	-40 140,6	26,2	22,4
2011	145 764,2	139 088,6	558 739,0	623 372,7	6 675,6	-64 633,7	26,1	22,3

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2012.

W całym badanym czasie saldo obrotów handlowych Polski ogółem było ujemne. W 1995 r. było to prawie 15 mld zł i do 1999 r. stopniowo się zwiększało (do ponad 73 mld zł). W kolejnych latach nastąpiła pewna poprawa sytuacji i w 2005 r. ujemne saldo bilansu handlowego zmniejszyło się do 39 mld zł. Niestety już dwa lata później znowu przekroczyło 70 mld zł. W ostatnim analizowanym roku (2011 r.) było niewiele mniejsze niż w 2007 r., ponieważ przekraczało 64 mld zł.

Na tym tle wyniki obrotów towarowych z największym partnerem handlowym są zdecydowanie lepsze. Saldo bilansu handlowego Polski z Niemcami było w badanych latach raczej dodatnie. W 1995 r. wartość naszego eksportu przewyższała wartość importu z tego kraju o 2,5 mld zł. Najgorsze wyniki osiągnięto w 2007 r., kiedy polski import z Niemiec był o prawie 10 mld zł większy niż eksport do nich. W 2011 r. saldo było dodatnie i przekraczało 6,6 mld zł.

2. Struktura obrotów Polski z Niemcami według grup towarów

Towary występujące w polskim handlu zagranicznym pogrupowano według Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU), która obowiązuje w Polsce od 1997 r. Jest powiązana z Polską Scaloną Nomenklaturą Celną (PCN), dlatego też dzięki stosowaniu odpowiednich kluczy powiązań, możliwe było zebranie porównywalnych danych z lat 1995 i 2011². Z uwagi na dostępność, wykorzystano dane obejmujące strumienie handlu o równowartości przynajmniej 50 tys. USD.

W tab. 2 zebrano dane dotyczące wartości polskich obrotów z Niemcami według grup towarów zgodnie z klasyfikacją PKWiU. Towary zostały w niej podzielone na dwie główne grupy: produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa oraz produkty przemysłowe. Te ostatnie podzielono następnie na produkty przemysłu wydobywczego i produkty przetwórstwa przemysłowego.

Tabela 2

Wartość obrotów handlowych Polski z Niemcami
według PKWiU w latach 1995 i 2011 (w mln PLN)

Opis	Eksport		Import		Saldo	
	1995	2011	1995	2011	1995	2011
1	2	3	4	5	6	7
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, w tym:	410,5	2331,0	205,1	1923,1	205,5	407,9
Rolnictwo i łowiectwo	280,7	2035,1	185,9	1833,2	94,8	201,9
Produkty leśne	93,9	282,3	2,8	49,5	91,0	232,8
Rybołówstwo	35,9	13,7	16,3	40,4	19,6	-26,7
Produkty przemysłowe, w tym:	20734,4	137093,6	18234,3	130115,2	2500,0	6978,4
<i>Przemysł wydobywczy, w tym:</i>	<i>463,7</i>	<i>1655,0</i>	<i>97,2</i>	<i>552,8</i>	<i>366,5</i>	<i>1102,7</i>
Węgiel kamienny i brunatny	309,5	1062,0	0,5	27,0	309,0	1035,0
Ropa naftowa i gaz ziemny	6,0	453,6	56,4	5,3	-50,4	448,4
Rudy metali	0,0	5,4	1,2	26,2	-1,2	-20,8
Pozostałe produkty górnictwa	148,2	133,9	39,2	494,3	109,1	-360,4
<i>Przetwórstwo przemysłowe, w tym:</i>	<i>20270,7</i>	<i>135438,6</i>	<i>18137,2</i>	<i>129562,5</i>	<i>2133,5</i>	<i>5876,1</i>
Produkty spożywcze i napoje	1105,7	11033,4	971,7	9574,2	134,0	1459,1
Wyroby tytoniowe	0,4	605,6	15,6	252,0	-15,2	353,6
Wyroby włókiennicze	513,3	2568,9	2525,2	2542,7	-2011,9	26,1
Odzież	3494,1	5160,5	212,3	758,7	3281,8	4401,8
Skóry i wyroby ze skór	426,1	964,6	196,5	591,7	229,6	372,9
Drewno i wyroby z drewna	1208,7	2617,8	120,5	1212,7	1088,2	1405,1
Papier i wyroby z papieru	285,3	3848,2	760,3	5661,0	-474,9	-1812,8
Druki i zapisane nośniki informacji	60,5	10,0	260,6	32,9	-200,0	-22,9
Koks, produkty rafinacji ropy naftowej	329,5	3768,5	120,0	4071,4	209,6	-302,9
Chemikalia, wyroby chemiczne	965,2	10015,4	2575,3	22207,5	-1610,1	-12192,1

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 1997, nr 42, poz. 264; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 2004, nr 89, poz. 844; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 2008, nr 207, poz. 1293.

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	404,3	9071,7	1021,1	9177,8	-616,7	-106,1
Wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	826,9	2454,9	364,7	2447,6	462,2	7,3
Metale	2264,5	10217,2	857,8	11625,1	1406,8	-1407,9
Gotowe wyroby metalowe	1646,0	8543,6	907,8	8191,9	738,1	351,7
Maszyny i urządzenia	2149,8	26290,4	5679,4	28815,1	-3529,6	-2524,7
Pojazdy samochodowe	923,0	24940,4	1109,7	19089,4	-186,7	5851,0
Pozostały sprzęt transportowy	1406,1	1757,5	96,8	1224,0	1309,4	533,5
Meble i produkty przetworzone gdzie indziej nie sklasyfikowane	2261,0	11570,1	342,0	2086,8	1919,0	9483,3
Towary gdzie indziej niesklasyfikowane	15,3	3926,5	6,6	4061,2	8,7	-135,2
Razem	21160,2	143351,1	18446,0	136099,5	2714,2	7251,6

Dane obejmują strumienie handlu o równoważności przynajmniej 50 tys. USD. Niedokładności sumowania wynikają z przyjętych zaokrągleń.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego. GUS, Warszawa 1996; Dzielnicowa Baza Danych GUS, www.stat.gov.pl [12.04.2013].

Obserwując dane zawarte w tab. 2, można zauważyć bardzo dynamiczny wzrost wartości zarówno eksportu, jak i importu w odniesieniu do niemal wszystkich rodzajów produktów. Bardzo wyraźnie wzrosła ona w przypadku metali, maszyn i urządzeń, pojazdów samochodowych, produktów spożywczych i napojów.

Ciekawe tendencje widać, kiedy przeanalizuje się zmianę salda wymiany poszczególnych grup towarowych. W 1995 r. w kontaktach z Niemcami, Polska była importerem netto: ropy naftowej i gazu ziemnego, rud metali, wyrobów tytoniowych, wyrobów włókienniczych, papieru i wyrobów z papieru, produktów chemicznych, wyrobów z gumy, maszyn i urządzeń oraz pojazdów samochodowych. W 2011 r. wartość naszego importu z Niemiec przekraczała wartość eksportu do nich w takich grupach towarowych, jak: rybołówstwo, rudy metali, papier i wyroby z papieru, koks i produkty rafinacji ropy naftowej, chemikalia, wyroby z gumy, metale, maszyny i urządzenia. Staliśmy się natomiast eksporterem netto w przypadku pojazdów samochodowych. W 1995 r. saldo wymiany z Niemcami w tej grupie towarowej było ujemne (-187 mln zł), a w 2011 r. było dodatnie i sięgnęło prawie 6 mld zł.

W analizowanym czasie struktura towarowa handlu z Niemcami nieco się zmieniła. Dane zamieszczono w tab. 3-4.

Zarówno w 1995, jak i w 2011 r. w eksporcie dominowały produkty przemysłowe, głównie produkty przetwórstwa przemysłowego. W 1995 r. stanowiły one 95,8% całego polskiego eksportu do Niemiec, a w 2011 r. 94,5%. Zmieniła się jednak jego struktura. W 1995 r. najważniejszymi towarami eksportowanymi do Niemiec z Polski były: odzież (16,5%), metale (10,7%), maszyny i urządzenia (10,2%).

Tabela 3

Struktura towarowa oraz udział Niemiec w eksporcie Polski
według PKWiU w latach 1995 i 2011 (w %)

Opis	Struktura eksportu do Niemiec		Udział w eksporcie Polski ogółem	
	1995	2011	1995	2011
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, w tym:	1,9	1,6	23,3	27,6
Rolnictwo i łowiectwo	1,3	1,4	18,8	26,2
Produkty leśne	0,4	0,2	49,0	47,8
Rybołówstwo	0,2	0,0	45,4	14,4
Produkty przemysłowe, w tym:	98,0	95,6	39,1	25,7
<i>Przemysł wydobywczy, w tym:</i>	<i>2,2</i>	<i>1,2</i>	<i>13,0</i>	<i>37,5</i>
Węgiel kamienny i brunatny	1,5	0,7	10,2	31,1
Ropa naftowa i gaz ziemny	0,0	0,3	81,3	100,0
Rudy metali	0,0	0,0	0,0	4,5
Pozostałe produkty górnictwa	0,7	0,1	32,2	32,0
<i>Przetwórstwo przemysłowe, w tym:</i>	<i>95,8</i>	<i>94,5</i>	<i>41,0</i>	<i>25,6</i>
Produkty spożywcze i napoje	5,2	7,7	24,8	22,6
Wyroby tytoniowe	0,0	0,4	0,6	11,8
Wyroby włókiennicze	2,4	1,8	40,3	38,9
Odzież	16,5	3,6	62,2	45,6
Skóry i wyroby ze skór	2,0	0,7	46,9	30,1
Drewno i wyroby z drewna	5,7	1,8	58,0	27,9
Papier i wyroby z papieru	1,3	2,7	23,4	26,3
Druki i zapisane nośniki informacji	0,3	0,0	20,6	30,6
Koks, produkty rafinacji ropy naftowej	1,6	2,6	27,8	18,5
Chemikalia, wyroby chemiczne	4,6	7,0	22,1	22,2
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	1,9	6,3	32,9	29,6
Wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	3,9	1,7	55,4	22,1
Metale	10,7	7,1	34,3	26,1
Gotowe wyroby metalowe	7,8	6,0	55,6	30,7
Maszyny i urządzenia	10,2	18,3	33,2	22,4
Pojazdy samochodowe	4,4	17,4	32,6	29,4
Pozostały sprzęt transportowy	6,6	1,2	50,2	7,8
Mebel i produkty przetworzone gdzie indziej niesklasyfikowane	10,7	8,1	62,3	37,1
Towary gdzie indziej niesklasyfikowane	0,1	2,7	5,4	35,7
Razem	100,0	100,0	38,4	25,9

Źródło: Ibid.

Niemcy były ważnym odbiorcą tych dóbr, ponieważ 62% eksportowanej przez Polskę odzieży oraz ponad 30% sprzedawanych poza granice metali oraz urządzeń i maszyn trafiło właśnie na niemiecki rynek.

W 2011 r. największy udział w polskim eksporcie do Niemiec miały: maszyny i urządzenia (18,3%) oraz pojazdy samochodowe (17,4%). Oznacza to, że sprzedano na ten rynek 22,4% eksportowanych z naszego kraju maszyn i urządzeń oraz niemal 30% pojazdów samochodowych.

Struktura polskiego importu z Niemiec jest ogólnie podobna do struktury eksportu.

Tabela 4

Struktura towarowa oraz udział Niemiec w imporcie Polski
według PKWiU w latach 1995 i 2011 (w %)

Opis	Struktura importu z Niemiec		Udział w imporcie Polski ogółem	
	1995	2011	1995	2011
Rolnictwo, leśnictwo, rybolówstwo, w tym:	1,1	1,4	5,3	10,6
Rolnictwo i łowiectwo	1,0	1,3	5,0	11,7
Produkty leśne	0,0	0,0	4,5	7,4
Rybolówstwo	0,1	0,0	31,0	2,2
Produkty przemysłowe, w tym:	98,9	95,6	27,7	22,6
<i>Przemysł wydobywczy, w tym:</i>	<i>0,5</i>	<i>0,4</i>	<i>1,5</i>	<i>0,9</i>
Węgiel kamienny i brunatny	0,0	0,0	0,3	0,4
Ropa naftowa i gaz ziemny	0,3	0,1	1,1	0,2
Rudy metali	0,0	0,0	0,1	0,9
Pozostałe produkty górnictwa	0,2	0,3	9,0	12,9
<i>Przetwórstwo przemysłowe, w tym:</i>	<i>98,3</i>	<i>95,2</i>	<i>30,5</i>	<i>25,3</i>
Produkty spożywcze i napoje	5,3	7,0	23,0	27,6
Wyroby tytoniowe	0,1	0,2	30,1	41,3
Wyroby włókiennicze	13,7	1,9	48,9	20,8
Odzież	1,2	0,6	28,3	5,9
Skóry i wyroby ze skór	1,1	0,4	24,6	9,7
Drewno i wyroby z drewna	0,7	0,9	31,1	29,2
Papier i wyroby z papieru	4,1	4,2	29,6	36,3
Druki i zapisane nośniki informacji	1,4	0,0	35,6	54,3
Koks, produkty rafinacji ropy naftowej	0,7	3,0	9,9	23,0
Chemikalia, wyroby chemiczne	14,0	16,3	26,2	27,3
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	5,5	6,7	34,5	35,4
Wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	2,0	1,8	23,2	29,9
Metale	4,7	8,5	27,4	26,7
Gotowe wyroby metalowe	4,9	6,0	43,3	34,9
Maszyny i urządzenia	30,8	21,2	31,1	19,8
Pojazdy samochodowe	6,0	14,0	27,7	37,4
Pozostały sprzęt transportowy	0,5	0,9	22,2	7,8
Meble i produkty przetworzone gdzie indziej niesklasyfikowane	1,9	1,5	28,0	17,0
Towary gdzie indziej niesklasyfikowane	0,0	3,0	16,3	20,4
Razem	100,0	100,0	26,4	22,2

Źródło: Ibid.

Również w imporcie dominują produkty przetwórstwa przemysłowego. W 1995 r. było to 98,3% wszystkich importowanych z Niemiec towarów, natomiast w 2011 r. ich udział nieco się zmniejszył do 95,2%.

Na początku badanego okresu do Polski przywożono od zachodniego sąsiada przede wszystkim: maszyny i urządzenia (30,8%), chemikalia (14%) i wyroby włókiennicze (13,7%). W 2011 r. były to głównie wciąż: maszyny i urządzenia (choć ich udział zmalał do 21,2%), chemikalia (16,3%) oraz dodatkowo pojazdy samochodowe (14%).

Rola Niemiec jako dostawcy dóbr do Polski zmniejszyła się na przestrzeni analizowanego czasu. W 1995 r. pochodziło z nich ponad 26% wszystkich importowanych produktów, a w 2011 r. 22%. Biorąc pod uwagę najważniejsze obecnie grupy produktów w handlu pomiędzy Polską a Niemcami można zauważyć, że na początku badanego okresu ponad 30% importowanych do Polski maszyn i urządzeń pochodziło z Niemiec. W 2011 r. było to niespełna 20%. Odwrotne tendencje dotyczą pojazdów samochodowych. W 1995 r. pochodziło z nich około 28% takich produktów, ale w 2011 r. już ponad 37%.

W badanym czasie Niemcy dostarczały do Polski około 27% importowanych przez nasz kraj chemikaliów (w tym farmaceutyków).

3. Ujawniona przewaga komparatywna

Dla zobrazowania przewagi komparatywnej w polskim handlu towarowym z Niemcami wykorzystano wskaźnik RCA (Revealed Comparative Advantage) oraz skorygowany indeks ujawnionej przewagi komparatywnej CRCA, uwzględniający zmiany salda bilansu handlowego³. W przypadku wskaźnika RCA wartość większa od 1 wskazuje na przewagę komparatywną, w odniesieniu do indeksu CRCA wskazuje na nią wartość większa od 0.

Wyniki obliczeń przeprowadzonych dla obrotów handlowych Polski z Niemcami zebrano w tab. 5.

Tabela 5

Ujawniona przewaga komparatywna w handlu Polski z Niemcami w latach 1995 i 2011

Opis	RCA		CRCA	
	1995	2011	1995	2011
1	2	3	4	5
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo, w tym:	2,002	1,212	0,008	0,002
Rolnictwo i łowiectwo	1,510	1,110	0,003	0,001
Produkty leśne	33,111	5,705	0,004	0,002
Rybołówstwo	2,201	0,339	0,001	0,000
Produkty przemysłowe, w tym:	1,137	1,054	-0,008	-0,003
<i>Przemysł wydobywczy, w tym:</i>	<i>4,773</i>	<i>2,994</i>	<i>0,017</i>	<i>0,007</i>
Węgiel kamienny i brunatny	662,275	39,327	0,015	0,007
Ropa naftowa i gaz ziemny	0,107	86,079	-0,003	0,003
Rudy metali	0,000	0,208	0,000	0,000
Pozostałe produkty górnictwa	3,785	0,271	0,005	-0,003

³ Por.: J. Hagemeyer, J.J. Michałek, T. Michałek: Uwzględnienie rynku wewnętrznego UE: skutki liberalizacji w sektorze usług. Ekspertyza wykonana na zamówienie UKIE, s. 11; A. Cieślak: Nowa teoria handlu zagranicznego w świetle badań empirycznych. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 86-90.

cd. tabeli 5

1	2	3	4	5
<i>Przetwórstwo przemysłowe, w tym:</i>	<i>1,118</i>	<i>1,045</i>	<i>-0,025</i>	<i>-0,011</i>
Produkty spożywcze i napoje	1,138	1,152	0,000	0,006
Wyroby tytoniowe	0,025	2,403	-0,001	0,002
Wyroby włókiennicze	0,203	1,010	-0,113	-0,001
Odzież	16,461	6,802	0,154	0,030
Skóry i wyroby ze skór	2,169	1,630	0,009	0,002
Drewno i wyroby z drewna	10,030	2,159	0,051	0,009
Papier i wyroby z papieru	0,375	0,680	-0,028	-0,015
Druki i zapisane nośniki informacji	0,232	0,303	-0,011	0,000
Koks, produkty rafinacji ropy naftowej	2,746	0,926	0,009	-0,004
Chemikalia, wyroby chemiczne	0,375	0,451	-0,094	-0,094
Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	0,396	0,988	-0,036	-0,004
Wyroby z pozostałych surowców niemetalicznych	2,267	1,003	0,019	-0,001
Metale	2,640	0,879	0,061	-0,014
Gotowe wyroby metalowe	1,813	1,043	0,029	-0,001
Maszyny i urządzenia	0,379	0,912	-0,206	-0,029
Pojazdy samochodowe	0,832	1,307	-0,017	0,033
Pozostały sprzęt transportowy	14,533	1,436	0,061	0,003
Meble i produkty przetworzone gdzie indziej niesklasyfikowane	6,611	5,544	0,088	0,065
Towary gdzie indziej niesklasyfikowane	2,329	0,967	0,000	-0,003

Źródło: Ibid.

Wskazują one, że Polska ma przewagę komparatywną w handlu produktami rolnymi, leśnymi i produktami rybołówstwa. Niemniej jednak obliczenia potwierdzają, że specjalizacja naszego kraju nieco się zmieniła. Zarówno w 1995, jak i w 2011 r. indeks RCA oraz CRCA przybierały wartości świadczące o istnieniu przewagi komparatywnej Polski w tej grupie dóbr, ale w 2011 r. były one jednak wyraźnie gorsze. Wydaje się więc, że w miarę upływu lat Polska traci tę przewagę.

W przypadku produktów przemysłowych łącznie już takiej przewagi nie miała. Dane na niższym stopniu agregacji, tj. dla poszczególnych grup towarowych, pokazują, że wyniki kształtują się różnie.

Dla przemysłu wydobywczego indeks CRCA jest dodatni, ale jest to głównie zasługą widocznej przewagi komparatywnej w handlu węglem kamiennym i brunatnym. Dokładniejsza analiza wyników wskazuje jednak, że ta przewaga z biegiem lat się zmniejsza.

W odniesieniu do produktów przemysłu przetwórczego wskaźnik RCA przyjmuje wartości powyżej 1, co skłania do wniosku, że w tej grupie dóbr Polska ma przewagę komparatywną, ale indeks CRCA, uwzględniający saldo wymiany handlowej, sygnalizuje jej brak.

W 1995 r. w obrębie przemysłowych produktów przetworzonych indeks CRCA większy od 0 w wymianie Polski z Niemcami występował w odniesieniu do: odzieży, wyrobów skórzanych, wyrobów z drewna, koksu, metali, wyrobów z surowców niemetalicznych (szkło, ceramika, kamień), gotowych wyrobów metalowych (poza maszynami i urządzeniami), mebli, sprzętu transportowego

(poza pojazdami samochodowymi). Świadczy to o tym, że w obrotach tymi towarami istniała ujawniona przewaga komparatywna Polski. W 2011 r. pojawiła się ona natomiast również w takich grupach, jak: wyroby tytoniowe i pojazdy samochodowe, ale zniknęła w odniesieniu do takich produktów, jak: koks, metale, wyroby metalowe, wyroby surowców niemetalicznych.

Podsumowanie

Zaprezentowane w tekście dane pozwalają wyciągnąć kilka syntetycznych wniosków. Przede wszystkim wskazują, że obroty handlowe Polski z Niemcami rozwijały się bardzo dynamicznie. Wartość importu oraz eksportu rosła w tempie około 20% rocznie⁴. W latach 1995-2011 udział Niemiec w polskim eksporcie zmniejszył się jednak z 38,3% do 26,1%, a w polskim imporcie z 26,6% do 22,3%. Pomimo tego, są one wciąż najważniejszym partnerem handlowym naszego kraju. W całym badanym czasie znajdowały się na pierwszym miejscu liście odbiorców polskich towarów oraz dostawców na nasz rynek⁵.

Saldo obrotów z zachodnim sąsiadem jest dla Polski raczej korzystne. W badanym czasie było przeważnie dodatnie, co jest tym cenniejsze, że ogólne wyniki handlu zagranicznego Polski były niekorzystne, ponieważ bilans handlowy naszego kraju zamykał się w tym czasie zawsze ujemnym saldem.

W obrotach z Niemcami dominują przetworzone produkty przemysłowe, głównie: maszyny i urządzenia, pojazdy samochodowe i chemikalia (to około 45% eksportu oraz około 50% importu).

Analiza wskaźnika ujawnionej przewagi komparatywnej oraz indeksu CRCA, uwzględniającego saldo obrotów handlowych w poszczególnych grupach dóbr, skłania do wyciągnięcia wniosku, iż handel Polski z Niemcami niekoniecznie odbywa się w obrębie produktów, w których nasz kraj ma przewagę komparatywną. Dla przykładu: największą część polskiego eksportu stanowią maszyny i urządzenia, w przypadku których indeks CRCA przybierał zarówno w 1995, jak i w 2011 r. wartości ujemne. Ponadto wydaje się, że przewaga komparatywna Polski w stosunku do Niemiec stopniowo się zmniejsza. W przypadku większości badanych grup towarów indeks RCA oraz CRCA w 2011 r. kształtował się gorzej niż w 1995 r. Jest to widoczne w grupie dóbr rolnych, rybołówstwa i produktów leśnych, ale również w większości produktów przemysłowych. Pewną poprawę można zaobserwować tylko dla niektórych ich rodzajów, przede wszystkim dla pojazdów samochodowych, które w badanym czasie stały się jednym z najważniejszych produktów eksportowych naszego kraju.

⁴ Obliczenia własne na podstawie danych z tab. 1.

⁵ Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego..., 1996-2012, op. cit.

Literatura

- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1996. GUS, Warszawa 1996.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1998. GUS, Warszawa 1998.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2000. GUS, Warszawa 2000.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2002. GUS, Warszawa 2002.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2004. GUS, Warszawa 2004.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2006. GUS, Warszawa 2006.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2008. GUS, Warszawa 2008.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2010. GUS, Warszawa 2010.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2012. GUS, Warszawa 2012.
- Dziedzinowa Baza Danych GUS, www.stat.gov.pl [12.04.2013].
- Hagemejer J., Michałek J.J., Michałek T.: Uwzględnienie rynku wewnętrznego UE: skutki liberalizacji w sektorze usług. Ekspertyza wykonana na zamówienie UKIE.
- Cieślik A.: Nowa teoria handlu zagranicznego w świetle badań empirycznych. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 1997, nr 42, poz. 264.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 2004, nr 89, poz. 844.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług. Dz. U. 2008, nr 207, poz. 1293.

REVEALED COMPARATIVE ADVANTAGE IN POLAND'S TRADE WITH GERMANY

Summary

The aims of this article are the analysis of the structure of Poland's trade with Germany, the position of Germany as the supplier and the customer of Poland, and the revealed comparative advantage in turnovers with the most important trade partner of our country. The analysis refers to the period 1995-2011. The data presented in the paper indicate that the share of the Germany in Polish export and import decreased in researched period. But Germany is still the most important Poland's trade partner. The main subjects of our trade are: machinery and different equipment, transport equipment and chemicals. The calculations (RCA and CRCA) indicate that Polish trade with Germany is not necessarily in accordance with the revealed comparative advantage. For example: the biggest part of Polish export to Germany are machinery and different equipment but the value of CRCA in this case is below zero (it means: unfavourable).